

Cercetările arheologice sistematice începute în anul 1977 pe *via forensis* au identificat, la adâncuri ce variază între 1,30 și 0,80 m de la nivelul actual de călcare, urmele unui pavaj. Problemele ridicate de stratigrafia acestuia au constituit unul din principalele obiective pe care le-am urmărit în cursul campaniei 1977 și 1978.

Rezultatele obținute, pe baza studierii monedelor descoperite în săpătură, ne-au dus la emiterarea ipotezei că în a doua jumătate a secolului al IV-lea e.n. a avut loc o refacere a pavajului viei forensis, pavaj realizat în prima jumătate a acestui secol în vremea împăraților Constantin și Licinius¹. De asemenea s-a constatat că în cursul secolului al IV-lea e.n., la sfârșitul acestuia, a avut loc acoperirea primului nivel reparat cu un strat de pământ galben bine bătătorit, în care au fost tasate fragmente ceramice și pietriș. Deci întâlnim al doilea nivel de utilizare a străzii pentru această perioadă și corelându-l cu pavajul unei străzi secundare, cercetate parțial, extindem folosirea viei forensis, cu acest al doilea pavaj, până în a doua jumătate a secolului al VI-lea e.n.².

În campania din luna iunie 1980 am avut în vedere continuarea cercetărilor pe *via forensis* pentru a urmări pavajul și a încerca să clarificăm problemele legate de sistemul stradal de pe porțiunea dinspre poarta de sud a cetății.

Pentru a realiza scopurile propuse am executat, în continuarea secțiunilor vechi, două secțiuni orientate est-vest și perpendiculare pe axul străzii, cu dimensiunile de 2×10 m, Ds 10 și Ds 11 (vezi fig. 1) și o casetă Dc 4 pe latura de est a viei forensis. O primă constatare, rezultată în urma excavării pământului vegetal și a dărămăturii antice din Ds 10 și Ds 11, a fost că pavajul realizat din fragmente ceramice și pietriș prinse într-un strat de pământ galben bine bătătorit, cu o grosime de 0,38 m, continuă. Adîncimea la care l-am surprins este mai mică decît în celelalte secțiuni. Situația este normală dacă ținem cont că terenul pe care a fost construită strada urcă spre sud, pornind de la latura de sud a basilicii Forensis. Astfel, pavajul apare la 0,50–0,60 m de la nivelul actual de călcare.

Excavarea celor două secțiuni ridică însă și o altă problemă deosebit de importantă privind modul cum continuă *via forensis* către poarta de sud. Avînd în vedere că din locul unde am executat cele două secțiuni panta coboară destul de abrupt către poarta de sud, pe de o parte, și că poarta are trepte, fiind utilizată numai de pietoni, de cealaltă parte, emitem ipoteza, cu rezervele cunvenite, că, începînd din acest loc, strada coboară în trepte probabil destul de lungi, către sud. O comparație cu *via principalis* în panta de vest a acesteia, ni se pare exagerată, deoarece panta ce coboară către poarta de vest este mult mai lină, iar poarta era utilizată și pentru pătrunderea în cetate a mijloacelor de transport.

În această situație, este de la sine înțeles că și canalizarea la *via forensis* a fost adaptată la condițiile specifice porțiunii respective. În același timp, scurgerea apelor pluviale se putea realiza mult mai bine decît în cazul cînd strada ar fi coborît în pantă abruptă, continuă, către poarta de sud. O asemenea realizare stradală pe lîngă aspectul practic pe care îl avea, dădea și o imagine deosebită cartierelor existente în cursul secolelor IV–VI e.n., pe partea de est și de vest a ei.

Cercetările efectuate în Dc 4 au dus la identificarea, la 0,30 m de la nivelul actual de călcare, a unui zid confecționat din blocuri de piatră prinsă cu pământ, rest al unui edificiu din epoca tîrzie din viața cetății Tropaeum Traiani. În legătură cu acesta, considerăm interesant să amintim că și în casele Dc 1 și Dc 3 au fost descoperite ziduri aparținînd unor edificii situate la est de *via forensis*. Reamintim că în Dc 1 am identificat, în cursul campaniei din 1978 zidul unui edificiu, avînd latura de vest pe *via forensis* și cea de sud pe strada secundară³. Cercetările efectuate în cursul anului 1980 au dus la descoperirea intrării pe latura de sud a edificiului în discuție, în apropierea colțului de sud-vest al clădirii. În profil se disting urmele prăbușirii elementelor de suprastructură, resturi de țiglă și olane și fragmente de chirpici. De altfel, dărămătură cu același conținut a fost identificată și în profilul de est al casei Dc 1. Ultima descoperire, la care adăugăm și fragmente din același material constructiv identificate în Dc 2, Dc 3

¹ A. Panaitescu, *Materiale*, Oradea, 1979, p. 247–253.

² *Ibidem*, p. 249.

³ *Idem*, *Pontica*, 12, 1979. Edificiul urmează a fi cercetat.

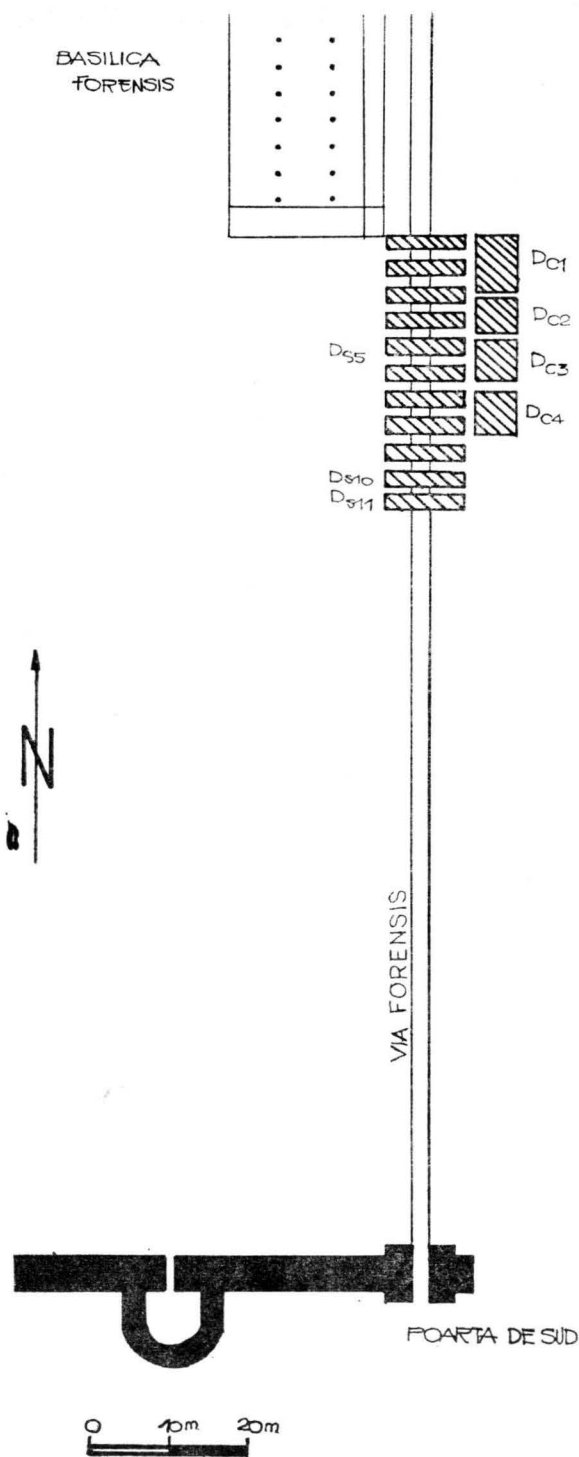

Fig. 1. Tropaeum Traiani. Poarta de sud a cetății.

și Dc 4, provenind de la alte clădiri, vin să confirme afirmația că în perioada secolelor IV—VI e.n. edificiile din interiorul cetății aveau etaje realizate din chirpici și cărămidă, situație datorată sporirii populației ce locuia în cetate⁴.

Un alt zid realizat ca și cel al edificiului din Dc 1 îl avem în Dc 4. Structura sa este consti-

tuită din blocuri de piatră de mărime mijlocie, sumar cioplite, așezate în chip de parament, consolidate cu cărămizi și țigle și prinse cu lut. În interiorul zidului sînt așezate pietre de mici dimensiuni, legate tot cu lut, într-o tehnică ce ne amintește de emplecton. Existența și în alte sectoare cercetate în cetate a unor edificii construite din asemenea ziduri, datate în secolele IV—VI e.n.⁵, cu mai multe faze de utilizare, nu face decât să confirme faptul că și pe via forensis și pe una din străzile secundare ce o întretaie situația este identică.

În legătură cu bazele de coloane descoperite atît în cursul campaniilor anterioare, cît și în cea din 1980, este important să amintim existența în Ds 5 a unei baze de coloană, de mari dimensiuni, aflată chiar pe pavajul străzii. După dimensiunile mari ale acesteia și după faptul că străpunge pavajul, fiind deci vorba de nivelul al doilea din ultima parte a secolului al IV-lea e.n., considerăm că provine de la un edificiu aflat la vest de via forensis și că s-a prăbușit ulterior din zidul edificiului respectiv. Condițiile prăbușirii vor putea fi clarificate numai cînd se va cerceta și această porțiune din via forensis. Baza de coloană în discuție a făcut parte dintr-o mare construcție, demantelată, probabil, cu ocazia reconstrucției cetății, la începutul secolului al IV-lea e.n.

Cercetarea arheologică efectuată în anul 1980 a dus la descoperirea a două străzi secundare care întretaie via forensis. Una dintre acestea se află pe latura de est, iar cealaltă pe latura de vest. Avînd în vedere importanța și complexitatea problemei ridicate, avem în vedere ca obiectiv viitor cercetarea aprofundată a acestui aspect în cursul campaniilor următoare.

Numeroasele fragmente ceramice și numărul relativ mare de fragmente de sticlă descoperite în nivelurile superioare ale cetății Tropaeum Traiani, vor constitui de asemenea obiective de studiat în viitor.

ARCHÄOLOGISCHE AUSGRABUNGEN IM D-SEKTOR DER BURG TROPAEUM TRAIANI

ZUSAMMENFASSUNG

Der Verfasser präsentiert die wichtigsten Ergebnisse der im Jahre 1980 in der Burg Tropaeum Traiani stattgefundenen systematischen archäologischen Ausgrabungen. Es wird die Hypothese vorgelegt, daß die *via forensis* mittels eines Treppensystems gegen das Südtor der Burg absteigt. Nachher werden die Mauern einiger Bauten aus der römisch-byzantinischen Epoche beschrieben, die sich auf der Ostseite der *via forensis* befinden, wie auch die Möglichkeit vorausgesetzt, daß bei diesen Bauten Stokwerke aus ungebrannten und gebrannten Ziegeln bestanden.

ABBILDUNGSVERZEICHNIS

Abb. 1. Tropaeum Traiani. Südliches Tor der Burg.

⁴ I. Bogdan-Cătăniciu, M. Mărgineanu-Cârstoiu, în *Tropaeum Traiani, I. Cetatea*, București, 1979, p. 106.

⁵ *Ibidem*, p. 104, N. IV și N în conformitate cu stratigrafia cetății.